

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 24 oktober 1940 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 av vissa ytterligare anslagsmedel för olika försvarsändamål.

(1:a avd.)

1:o) **Bidrag till skjutbanors anordnande.** I en den 20 september 1940 dagtecknad proposition (nr 38) har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen (punkt 1) att till Bidrag till skjutbanors ordnande å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas i huvudsak följande.

Å riksstaten för innevarande budgetår finnes upptaget ett reservationsanslag av 775,000 kronor till bidrag till skjutbanors ordnande. Genom beslut den 30 augusti 1940 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser, innebärande, bland annat, bemyndigande för arméförvaltningens civila departement att utbetala bidrag till ordnande av skjutbanor med tillhoppa högst 536,847 kronor. Å anslaget kvarstår därefter odisponerat ett belopp av, i avrundat tal, 238,000 kronor.

I skrivelse den 6 september 1940 framhöll *skyttförbundens överstyrelse*, att förenämnda anslag redan visat sig otillräckligt, samt hemställde, att ytterligare medel måtte för budgetåret 1940/41 anvisas till bidrag till skjutbanors ordnande. I anslutning därtill anförde överstyrelsen, att den del av det för innevarande budgetår beviljade anslaget, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 augusti 1940 redan disponerats, avsåge bidrag, som av styrelsen tillstyrkts under tiden före den 20 juni 1940. Intill den 31 augusti 1940 hade till styrelsen inkommit ansökningar om bidrag, som kunde beräknas utgå med 574,000 kronor. Redan vid sistnämnda tidpunkt hade sålunda förelegat ett ytterligare anslagsbehov av (574,000 — 238,000 =) 336,000 kronor. En av överstyrelsen företagen beräkning hade givit vid handen, att utöver sistnämnda belopp ytterligare 230,000 kronor eller alltså sammanlagt 566,000 kronor erfordrades under innevarande budgetår. Överstyrelsen ifrågasatte emellertid, huruvida icke med anvisande av viss del av detta belopp kunde anstå till budgetåret 1941/42.

Departementschefen har anført i huvudsak följande:

Bihang till urtina riksdagens protokoll 1940. 11 saml. 2 avd. Nr 39.

De beräkningar, som legat till grund för bestämmandet av det å riksstaten för innevarande budgetår upptagna reservationsanslaget till bidrag till skjutbanors anordnande, hade visat sig icke hållbara, i det att anspråken från skytteföreningarnas sida på sådana bidrag avsevärt överstigit vad man vid tiden för anslagsberäkningen ansåge sig hava anledning vänta. Detta i sin tur sammanhänge med att antalet nybildade och återupplivade skytteföreningar, oaktat åtgärder i återhållande syfte, ökats i snabbare takt än som kunnat beräknas. Sålunda kunde nämnas, att medan antalet skytteföreningar i landet under åren närmast före krigsutbrottet utgjorde omkring 1,350, deras antal nu uppginge till åtskilligt över 2,000. Antalet aktiva skyttar hade också stigit från omkring 90,000 till omkring 250,000. En särskild anledning till att anslaget till skjutbanors ordnande blivit ansträngt läge i att hemvärnets behov av skjutbaneutrymmen under den gångna sommaren gjort sig starkt gällande.

Då denna utveckling av skytteväsendet måste anses utgöra en icke oväsentlig tillgång för landets försvarsberedskap, ansåge departementschefen sig böra tillstyrka, att erforderliga anslagsmedel anvisades för att sådana anspråk på bidrag till skjutbanors ordnande, vilka efter vederbörlig prövning av överstyrelsen funnes böra enligt gällande grunder bifallas, så snart som möjligt skulle kunna tillgodoses. Med ledning av vad överstyrelsen i sin skrivelse anfört ansåge departementschefen, att det belopp, som nu borde anvisas för förstärkning av reservationsanslaget till bidrag till skjutbanors anordnande, icke borde sättas lägre än till 500,000 kronor. Detta innebure, att det belopp, med vars anvisande överstyrelsen i sin skrivelse ansett kunna anstå till nästa budgetår, komme att inräknas i anslaget för innevarande budgetår. Då anslaget hade reservationsanslags natur, syntes denna anordning vara att föredraga.

Utskottet.

Utskottet, som ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag, får hemställa,

att riksdagen må till *Bidrag till skjutbanors ordnande* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 under fjärde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

2:o) **Inköp av vissa handelsfartyg för flottans räkning.** Beträffande vad Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition (punkt 2) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål har utskottet redan avgivit utlåtande (nr 36) och riksdagen beslutat; varom härmed

erinras.

3:o) **Vissa garagebyggnader för armén.** I förevarande proposition har Kungl. Maj:t (punkt 3) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik arméförvaltningens delfond till Vissa garagebyggnader för armén å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 5,600,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat följande:

Sedan chefen för armén i skrivelse till arméförvaltningens fortifikationsstyrelse framhållit, att garage borde uppföras vid vederbörliga mobiliserings-

orter i en omfattning, vilken svarade mot det antal motorfordon, som inginge i de av fredsförbanden utrustade, linjen tillhörande fält- och depåförbanden, hade styrelsen verkställt utredning angående omfattningen av vid truppförbanden befintliga garage och möjligheten att vid förbanden förhyra sådana lokaliteter. Denna utredning hade givit vid handen, att truppförbanden i allmänhet ägde endast ringa tillgång till garage, att förhyrning av garage i mera betydande omfattning endast kunde äga rum inom större garnisonsorter, samt att ett stort antal bilar saknade garagemöjligheter. För erhållande av garageutrymme för dessa bilar syntes nybyggnader vara ofrånkomliga. Då det vore angeläget att med undvikande av alltför höga engångskostnader erhålla dessa garage före vinterns inträde, hade styrelsen utarbetat ett förslag till ej uppvärmbara garagebyggnader av enkel konstruktion, vilket kostnadsberäknats till sammanlagt 5,600,000 kronor, om vilket beloppes anvisande styrelsen hemställt.

Departementschefen har under framhållande, bland annat, att de till byggande ifrågasatta utrymmena även efter en blivande minskning av arméns bestånd av motorfordon på grund av återgång till mera normala förhållanden komme att fylla ett kännbart behov av kallförråd för en mängd under beredskapen anskaffad materiel av olika slag, tillstyrkt forfikationsstyrelsens framställning. Mot de beräknade kostnaderna hade departementschefen intet att erinra.

Utskottet, som tagit del av i ärendet företedda handlingar, får med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik arméförvaltningens delfond till *Vissa garagebyggnader för armén* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 5,600,000 kronor.

4:o) **Anordnande av centrala ammunitionsförråd.** I propositionen nr 38 har Kungl. Maj:t (punkt 4) föreslagit riksdagen, att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik arméförvaltningens delfond till Anordnande av centrala ammunitionsförråd m. m. å tilläggsstat I till riksdagen för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor.

Ifrågavarande förslag har föranletts av en av statens ammunitionsnämnd i skrivelse den 17 augusti 1940 gjord framställning, som tillstyrkts av försvarsväsendets verkstadsnämnd.

Departementschefen har i ärendet anfört bland annat följande:

Statens ammunitionsnämnd hade i sin skrivelse lämnat en utförlig redogörelse för de skäl som motiverade förevarande framställning. Departementschefen ansåge sig böra tillstyrka, att de ifrågavarande anläggningarna komme till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med vad som föreslagits. De sammanlagda kostnaderna för anläggningarna inklusive erforderliga markförvärv

hade av nämnden beräknats till 29,000,000 kronor. Som kostnaderna, särskilt i fråga om markförvärven, syntes kunna något nedpressas, räknade departementschefen för sin del med att ett sammanlagt belopp av 28,500,000 kronor skulle kunna vara tillfyllest. Enligt vad under hand inhämtats kunde det beräknas, att två tredjedelar av nämnda belopp erfordrades redan under innevarande budgetår, medan återstående tredjedel skulle falla å budgetåret 1941/42. För innevarande budgetår skulle sålunda ett belopp av 19,000,000 kronor erfordras för ändamålet. Därifrån borde emellertid dragas ett tidigare från vederbörligt förskottsanslag anvisat belopp om 4,000,000 kronor, som jämlikt av Kungl. Maj:t den 19 april 1940 lämnat medgivande finge av arméförvaltningens tygdepartement och fortifikationsstyrelse användas för uppförande av ammunitionsförråd och vilket belopp av dessa myndigheter ställts till ammunitionsnämndens förfogande. Det belopp, som för ifrågavarande ändamål borde anvisas för innevarande budgetår, utgjorde alltså (19,000,000 — 4,000,000 =) 15,000,000 kronor. Vid anvisande av anslag för avskrivning av det i ammunitionsförråden investerade kapitalet borde hänsyn tagas till förenämnda å förskottsstat anvisade belopp, vilket komme att täckas av anslag å driftbudgeten; frågan härom komme att upptagas i ett senare sammanhang av chefen för finansdepartementet. Frågan om anvisande av det för budgetåret 1941/42 erforderliga beloppet syntes böra upptagas vid framläggandet av statsverkspropositionen till 1941 års riksdag.

Utskottet.

Utskottet har tagit del av i ärendet företedda handlingar. Kungl. Maj:ts förevarande förslag har icke givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik arméförvaltningens delfond till *Anordnande av centrala ammunitionsförråd m. m.* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor.

5:o) **Vissa byggnadsarbeten vid Skillingaryds skjutfält.** Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts i ovannämnda proposition (punkt 5) framställda förslag — vilket avser anvisande av medel å tillhopa 250,000 kronor för uppförande vid Skillingaryds skjutfält av dels en manskapsbarack för 100 man, dels ock en matsals- och kokhusbyggnad — hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik arméförvaltningens delfond till *Vissa byggnadsarbeten vid Skillingaryds skjutfält* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor.

6:o) **Byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker.** I förutnämnda proposition nr 38 har Kungl. Maj:t (punkt 6) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik arméförvaltningens delfond till *Byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 583,000 kronor.

Ifrågavarande anslagsäskande är föranlett av särskilda av försvarsväsendets verkstadsnämnd efter samråd med arméförvaltningens tygdepartement och fortifikationsstyrelse gjorda framställningar i ämnet. Ett belopp av 300,000 kronor har beräknats erforderligt för utförande av sådana ändringsarbeten å verkstadsbyggnader, som i samband med nämndens övertagande av vissa fabriker och anstalter befunnits nödvändiga att verkställa. Vidare hava vissa kompletterings- och anskaffningsarbeten befunnits böra vidtagas vid Stockholms tygstations under byggnad varande signalverkstad vid Solvalla och vid Östgöta luftvärnsregementes likaledes under byggnad varande tyganstalt i Linköping, vilka byggnadsföretag handhavas av verkstadsnämnden. Kostnaderna för ifrågavarande kompletterings- och anskaffningsarbeten hava uppskattats till 283,000 kronor. Då nämnden saknade medel för omförmälda utgifters bestridande — sammanlagt (300,000 + 283,000 =) 583,000 kronor — har nämnden hemställt om anvisande av anslag för ifrågavarande ändamål.

Departementschefen har anfört huvudsakligen följande:

Sedan verkstadsnämnden övertagit ledningen av driften vid de i nämndens instruktion omförmälda etablissemangen hade en del byggnadstekniska och andra förändringar å vissa av ifrågavarande etablissemang befunnits erforderliga i och för den driftsrationalisering, som utgjort ett huvudsyfte vid nämndens inrättande. Sålunda hade efter därom i propositionen nr 17 till 1940 års urtima riksdag framlagt förslag riksdagen till byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker anvisat ett reservationsanslag av 355,000 kronor. De arbeten, för vilka verkstadsnämnden nu äskat medel, vore av enahanda natur och inginge som ett led i rationaliseringssträvandena på förevarande område.

Departementschefen funne sig därför böra tillstyrka, att erforderliga medel för de omförmälda arbetena, mot vilkas beräknade kostnader, tillhoppa 583,000 kronor, intet syntes vara att erinra, ställdes till förfogande. Medelsanvisningen syntes böra ske under samma anslagsrubrik som det nyssberörda, förut anvisade anslaget till byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik arméförvaltningens delfond till *Byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 583,000 kronor.

7:o **Restaurering av rikssalen å Karlbergs slott.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 7) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avger utskottet senare under riksdagen utlåtande; vilket härmed

anmäles.

8:o) **Pansarvärnskanonskjutfält vid Boden.** I förevarande proposition nr 38 har Kungl. Maj:t (punkt 8) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik arméförvaltningens delfond till Pansarvärnskanonskjutfält vid Boden å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat:

Chefen för Norrbottens regemente har i skrivelse till arméförvaltningens fortifikationsstyrelse anfört i huvudsak följande:

På grund av gällande säkerhetsbestämmelser funnes inga möjligheter att anordna skarpskjutning med pansarvärnskanon å Bodens skjutfält. Såsom skjutplats användes ett annat område, där skjutningarna emellertid vore svåra och dyrbara att anordna, varjämte målen till förfång för fältmässigheten måste anordnas på sjön. Det vore för regementet av utomordentligt värde att i närheten av Boden kunna disponera ett användbart område för detta ändamål. Ett sådant område skulle jämväl med fördel kunna användas för fältskjutningar med eldhandvapen, kulsprutor och granatkastare. Regementschefen anhölle fördenskull, att styrelsen måtte göra framställning rörande förvärv av ett å en skrivelsen närlagd karta närmare angivet område. Detta område syntes även lämpat för viss luftvärnsskjutning.

Arméförvaltningens fortifikationsstyrelse har — under förmälan, att de fastigheter och fastighetsdelar, vilka inginge i det av regementschefen till förvärv föreslagna området, innehölle en areal av sammanlagt 847.75 hektar — anfört följande:

Det vore i hög grad önskvärt, att möjligheter bereddtes Norrbottens regemente att i närheten av Boden bedriva övningar i skjutning med pansarvärnskanon under fältmässiga förhållanden. För sådana övningar syntes det av regementschefen föreslagna området lämpligt, varför detsamma syntes böra förvärfvas för kronans räkning. För själva markområdet borde beräknas ett belopp av 125,000 kronor. Härtill komme vissa kostnader för skjutfältets iordningställande, vilka kunde beräknas till 25,000 kronor. Sammanlagt erfordrades alltså för ändamålet i fråga 150,000 kronor.

Befälhavaren för Övre Norrlands militärområde har upplyst, att av vederbörande markägare avgivna anbud å försäljning till kronan av omförmälda områden vore gällande till den 1 december 1940, samt anfört, att som förhållandena nu utvecklats syntes det vara av vikt, att anbuden utnyttjades. Skogsbeståndet syntes i kronans hand bliva fullt räntabelt. Uppskötes ärendet kunde förvärv icke påräknas till samma pris.

Departementschefen har framhållit, att med hänsyn till det numera ytterligare framträdande behovet av ett särskilt skjutfält i närheten av Boden för skjutning med pansarvärnskanoner och då de avgivna anbuden å försäljning av den härför avsedda marken vore gällande till den 1 december 1940, ansåge departementschefen sig böra tillstyrka, att medel anvisades för inköp av de ifrågavarande områdena ävensom för deras iordningställande för ändamålet. Emot de av fortifikationsstyrelsen härför beräknade kostnaderna, sammanlagt högst 150,000 kronor, hade departementschefen icke funnit anledning till erinran.

Utskottet, som icke velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, får hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik arméförvaltningens delfond till *Pansarvärnskanonskjutfält vid Boden* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

9:o) **Slipar och förvaringshallar för motortorpedbåtar m. m.** Kungl. Maj:t har i omförmälda proposition (punkt 9) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik marinförvaltningens delfond till Slipar och förvaringshallar för motortorpedbåtar m. m. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,900,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat, att *marinförvaltningen* i skrivelse den 8 juli 1940 hemställt om anvisande av medel för anordnande av slipar, båthallar, verkstäder m. m., avsedda dels för basering och dels för underhåll av motortorpedbåtar och minsvepare av mindre typ. Anläggningarna skulle utföras dels vid Stockholms örlogsvarv, dels vid Karlskrona örlogsvarv och dels vid angiven plats å Ostkusten. Kostnaderna för arbetenas utförande hade av marinförvaltningen beräknats till sammanlagt 2,825,000 kronor, av vilken summa 2,685,000 kronor skulle erfordras under innevarande budgetår och resten budgetåret 1941/42.

Därefter hade marinförvaltningen i skrivelse den 10 september 1940 framlagt förslag till motsvarande anordningar jämväl vid Göteborgs örlogsdepå. Detta förslag slutade på en kostnadssumma av 1,225,000 kronor, varav 725,000 kronor skulle belöpa å innevarande budgetår och 500,000 kronor å budgetåret 1941/42. I anslutning därtill hade marinförvaltningen anmält behov av en ny kaj vid Nya varvet, kostnadsberäknad till 340,000 kronor, av vilket belopp emellertid 75,000 kronor kunde disponeras av redan anvisade anslagsmedel, varför för ändamålet borde avses (340,000 — 75,000 =) 265,000 kronor.

Departementschefen har funnit sig böra förorda, att de ifrågavarande anordningarna snarast måtte komma till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med det av marinförvaltningen framlagda förslaget, och därvid anfört huvudsakligen följande:

I och med att ett avsevärt bestånd av motortorpedbåtar och mindre minsvepare tillförts eller inom en nära framtid komme att tillföras flottan, måste jämväl tillses, att tillfredsställande möjligheter finnes för båtarnas underhåll, översyn och vinterförvaring. Särskilt för motortorpedbåtarnas del ställdes i detta avseende höga krav, då dessa båtars skrov och motorer vore av ömtålig beskaffenhet och tarvade en mycket noggrann översyn och vård. För minsveparna avsåges reparationer och vinterförvaring delvis skola ske vid privata varv, men för åtskilliga av dem måste dock arbetena utföras vid marinens egna varv, för vilket ändamål särskilda åtgärder tarvades.

Enligt marinförvaltningens förslag skulle anordningar för förvaring, reparation m. m. av de ifrågavarande båtarna utföras såväl vid Stockholms och

Karlskrona örlogsvarv som vid Göteborgs örlogsdepå. Dessutom föresloges särskilda anordningar för basering av en del av dem å angiven plats å Ostkusten. Departementschefen ansåge för sin del det ofrånkomligt, att anordningar vidtoges för båtarnas översyn och vård. Likaså syntes för motortorpedbåtarna böra uppföras frostfria förvaringshallar. Däremot ställde sig departementschefen synnerligen tveksam beträffande en så dyrbar vinterförvaring av minsveparna. Anordningar borde kunna träffas för en tillfredsställande förvaring av dessa båtar på ett mindre dyrbart sätt. Departementschefen ansåge sig dock böra förorda, att de föreslagna anordningarna snarast komme till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget. Även om vissa utrymmen iordningställdes för minsvepare, kunde nämligen utrymmena ifråga efter tillkomsten av ett ökat antal motortorpedbåtar avses för dessa senare. Under tiden borde frågan om minsveparnas förvaring ytterligare prövas.

Departementschefen har vad beträffar *Stockholms örlogsvarv* framhållit, att — med hänsyn till det samband som det förevarande förslaget ägde med ett föreliggande projekt rörande modernisering av örlogsvarvet i dess helhet — anläggningen tillsvdare borde begränsas till att avse blott en mindre hall för förvaring av till en början minsvepare, för vilken hall kostnaderna kunde beräknas till cirka 400,000 kronor. Detta belopp syntes erfordras i sin helhet under innevarande budgetår. Frågan om ytterligare anläggningar i förevarande hänseende vid *Stockholms örlogsvarv* borde upptagas i samband med prövningen av frågan om varvets modernisering.

I fråga om de vid *Karlskrona örlogsvarv*, vid *Göteborgs örlogsdepå* samt vid *angiven plats å Ostkusten* föreslagna anordningarna har departementschefen tillstyrkt, att desamma i sin helhet måtte komma till utförande. Samtidigt har emellertid departementschefen framhållit, att det för anordningarna vid *Karlskrona örlogsvarv* beräknade beloppet, 1,125,000 kronor, borde minskas med ett belopp av 110,000 kronor, som i annat sammanhang anvisats från anslag å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. för liknande ändamål, men som ännu icke tagits i anspråk.

Departementschefen, som jämväl tillstyrkt anvisande av begärt belopp för uppförande av *ny kaj vid Nya Varvet*, har funnit samtliga de av honom förordade anläggningarna erfordra anslagsmedel enligt följande fördelning:

	Summa	1940/41	1941/42
Stockholms örlogsvarv	400,000	400,000	—
Karlskrona örlogsvarv	1,015,000	1,015,000	—
Göteborgs örlogsdepå	1,225,000	725,000	500,000
D:o. Kajanläggning	265,000	265,000	—
Baseringsanordningar å Ostkusten	500,000	500,000	—
	Summa kronor 3,405,000	2,905,000	500,000

Det för innevarande budgetår erforderliga beloppet, vilket syntes böra avrundas till 2,900,000 kronor, borde anvisas under ett särskilt anslag å tillläggsstat för innevarande budgetår. Frågan om anvisande av det å budgetåret 1941/42 belöpande anslagsbeloppet torde få återupptagas i samband med framläggandet av statsverkspropositionen till 1941 års riksdag.

Utskottet har tagit del av i ärendet företedda handlingar. Utskottet får tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag. I detta sammanhang vill utskottet emellertid framhålla, att det enligt utskottets mening hade varit önskvärt om i samband med att för riksdagen framlades förslag till anskaffande av motortorpedbåtar anmälts, att kostnader av betydande storleksordning vore att emotse för båtarnas förvaring. Utskottet får hemställa,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik marinförvaltningens delfond till *Slipar och förvaringshallar för motortorpedbåtar m. m.* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,900,000 kronor.

10:o) **Ytterligare medel för förläggning av jaktflottiljer.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 38 föreslagit riksdagen (punkt 10) att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik flygförvaltningens delfond till Ytterligare medel för förläggning av jaktflottiljer å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,375,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas huvudsakligen följande:

Å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 har 1940 års urtima riksdag på därom av Kungl. Maj:t (proposition nr 1) framlagt förslag anvisat ett reservationsanslag av 3,662,000 kronor till förläggning av jaktflottiljer. Av detta belopp avsågos 2,974,000 kronor för ordnande av Göta flygflottiljs förläggning. Medel hade emellertid härvid icke beräknats för bestridande av kostnader för hangarer och uppställningsplaner, enär det ansetts nödvändigt göra frågan om hangartyp m. m. till föremål för ytterligare övervägande.

I skrivelse den 21 augusti 1940 har flygförvaltningen återkommit till frågan om anordnande av hangarer och uppställningsplaner vid Göta flygflottiljs förläggning. Ämbetsverket har därvid utgått ifrån att hangarerna borde liksom förläggningen i övrigt erhålla permanent karaktär och icke, såsom tidigare avsetts, allenast anordnas såsom ett provisorium. Flygförvaltningen har nu stannat för att föreslå, att hangarerna vid denna flottilj skulle i sin helhet insprängas i berg. Kostnaderna härför hava beräknats till 1,900,000 kronor. Härutöver erfordrades tre s. k. divisionsbyggnader för expeditioner, omklädnadsrum, förrådslokaler m. m. För dessa byggnader beräknades den sammanlagda kostnaden till 350,000 kronor. För uppställningsplaner erfordrades ett belopp av 125,000 kronor. Vidare har flygförvaltningen för anordnande av provisoriska trähangarer beräknat ett belopp av 225,000 kronor. Flygförvaltningen hemställde alltså att för ifrågavarande ändamål måtte ställas till förfogande (1,900,000 + 350,000 + 125,000 + 225,000 =) 2,600,000 kronor.

Departementschefen har — under erinran att merkostnaderna för hangarernas insprängning i berg i förhållande till uppförande av permanenta hangarbyggnader av vanlig typ icke beräknades uppgå till högre belopp än

omkring 750,000 kronor — ansett fördelarna av förstnämnda anordning vara så avsevärda, att han funnit sig böra tillstyrka det sålunda av flygförvaltningen framlagda förslaget. För detta ändamål syntes departementschefen medel nu böra äskas av riksdagen. Jämväl i övrigt har departementschefen ansett anslag böra begäras av riksdagen för tillgodoseende av de av flygförvaltningen angivna ändamålen, utom med avseende å provisoriska trähangarer, för vilket ändamål departementschefen funnit erforderliga medel böra av Kungl. Maj:t anvisas direkt från vederbörligt förskottsanslag. Sistnämnda hangarer syntes departementschefen böra göras flyttbara, så att de sedermera kunde komma till användning på annat håll, exempelvis vid krigsflygfält. Emot de av flygförvaltningen verkställda kostnadsberäkningarna hade departementschefen icke något att erinra.

Utskottet.

Utskottet, som tagit del av de till ärendet hörande handlingarna, har ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik flygförvaltningens delfond till *Ytterligare medel för förläggning av jaktflottiljer* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,375,000 kronor.

11:o) **Merkostnader för vissa flygfältsarbeten m. m.** Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts i ovannämnda proposition (punkt 11) framställda förslag — vilket avser att bereda medel för bestridande av uppkomna merkostnader å tillhopa 1,539,000 kronor för vissa flygfältsarbeten, till vilkas utförande 1940 års lagtima riksdag anvisat ett anslag av 8,900,000 kronor — hemställer utskottet, som tagit del av de till ärendet hörande handlingarna,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik flygförvaltningens delfond till *Merkostnader för vissa flygfältsarbeten m. m.* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,539,000 kronor.

12:o) **Anordnande av fårfarm vid Skaraborgs flygflottilj.** Kungl. Maj:t har i förevarande proposition nr 38 (punkt 12) föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik flygförvaltningens delfond till Anordnande av fårfarm vid Skaraborgs flygflottilj å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 160,000 kronor.

Ifrågavarande anslag avser att realisera ett av *flygförvaltningen* framlagt förslag om anordnande av en fårfarm i anslutning till Skaraborgs flygflottiljs flygfält å Sätenäs. Flygförvaltningen har såsom skäl för förslaget framhållit, att det för att förhindra uppkomsten av skador å flygfältet vid Sätenäs

under nederbördsrika perioder vore erforderligt, att å flygfältet utbildades en kraftig gräsmatta med rikt utvecklat rotsystem. Det lämpligaste medlet härför utöver vanliga kultivationsåtgärder hade befunnits vara gräsets avbetning medelst får. Verkställd utredning rörande förutsättningarna för anordnande av en fårfarm i anslutning till flygfältet hade givit vid handen, att en dylik anordning skulle bliva synnerligen ändamålsenlig.

Den tilltänkta farmen avsåges att drivas av arrendator under flygförvaltningens inseende och beräknas omfatta ett fårantal av 1,000 moderfår, 1,250 lamm samt omkring 200 ungtackor och baggar. För farmens anordnande krävdes vissa ändrings- och utvidgningsarbeten å byggnaderna till de till Sätenäs hörande egendomarna Blaxtorp och Bustorp enligt följande kostnadsberäkningar:

Blaxtorp.

Ombyggnad av ladugård m. m.	kronor	1,500
Ändring och inredning av loge	»	9,500
Rivning och flyttning av stall och svinhus	»	500
Tillbyggnad till ladugården och logen	»	12,000
Hissanläggning och fodervagnar	»	3,000
Utvändiga fällor	»	1,000
Oförutsedda utgifter m. m.	»	2,500
	<u>Summa kronor</u>	<u>30,000</u>

Bustorp.

Ändring och inredning av ladugård, siloanläggning, fodervagnar m. m.	kronor	12,150
Nybyggnad av loge med spannmålstork, silo- och hissanläggning m. m.	»	36,850
Nybyggnad av svinhus	»	10,000
Ändring av äldre byggnad till garage och smedja m. m.	»	10,000
Ny arrendatorsbostad (dylik byggnad saknas, enär Bustorp tidigare varit utgård under Sätenäs)	»	44,000
Ny arbetarbostad	»	25,000
	<u>Summa kronor</u>	<u>138,000</u>

Utöver de nu förtecknade byggnadsarbetena tillkomme vissa dräneringsåtgärder vid Bustorp, vilka kostnadsberäknats till 12,000 kronor, vadan sammanlagda kostnaderna för den ifrågasatta fårfarmens inrättande uppginge till (30,000 + 138,000 + 12,000 =) 180,000 kronor.

Vad beträffade inkomsterna av fårfarmen hade dessa av flygförvaltningen beräknats till, i genomsnitt, 6,000 kronor för år i arrende. Minskade underhållskostnader å flygfältet genom fårbetning hade uppskattats till i genomsnitt 2,500 kronor för år.

Departementschefen har anfört huvudsakligen följande:

Enligt flygförvaltningens förslag skulle de två till Sätenäs egendom hörande gårdarna Blaxtorp och Bustorp sammanslås till en brukningsenhet, avsedd att upplåtas på arrende mot villkor, bland andra, att arrendatorn åtog sig att hålla en fårstam för avbetning av Sätenäs flygfält. Att detta sätt för flygfältets hållande i gott stånd vore synnerligen effektivt, torde framgå av utredningen, liksom ock att de kostnader, som för ändamålet måste nedläggas, kunde beräknas giva en skälig avkastning. Dock syntes möjlig-

heter föreligga för att något nedbringa kostnaderna i förhållande till vad som av flygförvaltningen föreslagits. Sålunda borde kostnaderna för den föreslagna arrendatorsbostaden kunna icke oväsentligt nedbringas, varjämte nödvändigheten att anordna en spannmålstork torde kunna ifrågasättas. Då jämväl i övrigt vissa förenklingar i förhållande till förslaget torde kunna genomföras, ansåge departementschefen sig icke böra tillstyrka, att högre anslagsbelopp än 160,000 kronor anvisades för de ifrågavarande byggnadsarbetena.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att medel anvisas för realiserande av flygförvaltningens föreliggande förslag. I likhet med departementschefen håller utskottet emellertid före, att en reduktion av det av flygförvaltningen framlagda byggnadsprogrammet utan olägenhet låter sig göra, varigenom ett nedbringande av kostnaderna för de ifrågasatta arbetena kan ernås. Emot det av departementschefen för ändamålet beräknade beloppet, 160,000 kronor, har utskottet icke funnit något att erinra. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under rubrik flygförvaltningens delfond till *Anordnande av fårfarm vid Skaraborgs flygflottilj* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 160,000 kronor.

13:o) **Bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 13) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande; vilket härmed

anmäles.

Stockholm den 25 oktober 1940.

På andra särskilda utskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Gabrielsson*, *von Stockenström*, *Ström* i Lidköping, *Heiding*, *Berling*, *Larsson* i Varberg, *Anderberg*, *Ekströmer*, *Andersson* i Rixö och *von Heland*; samt

från andra kammaren: herrar *Jansson* i Falun, *Törnkvist*, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Tungelsta, *Närlinge*, *Lindberg* i Umeå, *Carlström* i Södergården, *Lundberg*, *Ericsson* i Sörsjön, *Pettersson* i Rosta, *Karlsson* i Munkedal och *Eriksson* i Frägsta.